

14.11.2023

Asia/3

§ 255 Talousarvion 2023 kolmas toteutumisennuste

HEL 2023-005259 T 02 02 01

Päätös

Kasvatus- ja koulutuslautakunta päätti merkitä tiedoksi vuoden 2023 talousarvion kolmannen toteutumisennusteen.

Ennusteen perusteella lautakunta päättää esittää kaupunginhallitukselle edelleen kaupunginvaltuustolle esitettäväksi ylitysoikeutta talousarviokohtaan

- 2 10 01 Kaupungin tuottamat palvelut 22,4 miljoonaa euroa ja

- 2 10 03 Korvaukset ja avustukset 9,0 miljoonaa euroa

Esityksen perusteena ovat kaupungin tuottamissa palveluissa talousarviossa ennakoitua suuremmat sopimuspalkantarkistukset, toiminnan rahoittamiseen saadut harkinnanvaraiset valtionosuudet, hintatason ennakoitua suurempi nousu ja kehitysvammaisten iltapäivätoiminnan järjestäminen, jonka kustannukset on budjetoitu talousarviovaiheessa sotepe-menoiksi.

Korvauksissa ja avustuksissa esityksen perusteena ovat yksityisen hoidon tukeen liittyvät menot, jotka on budjetoitu kaupungin tuottamiin palveluihin, perusopetuslain mukaisen iltapäivätoiminnan menot, jotka on budjetoitu kehitysvammaisten osalta sotepe-menoiksi ja muilta osin kaupungin tuottamiksi palveluiksi sekä lakisääteiset perusopetuksen kotikuntakorvausmenot ja Rudolf Steiner-koulun vuokrat, joihin talousarviossa ei ole varauduttu.

Käsittely

Asian aikana oli kuultavana talous- ja suunnittelujohtaja Tero Vuontisjärvi.

Esittelijä

kasvatuksen ja koulutuksen toimialajohtaja
Satu Järvenkallas

Lisätiedot

Tero Vuontisjärvi, talous- ja suunnittelujohtaja, puhelin: 310 80295
tero.vuontisjarvi(a)hel.fi

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Päätösehdotus

Päätös on ehdotuksen mukainen.

Esittelijän perustelut

Kaupunginkanslian talousarvion toteutumisennusteista antaman ohjeen mukaan toimialat tekevät vuonna 2023 kolme ennustetta, joista tämä on viimeinen.

Kanslian ohjeen mukaan toteutumisennusteet on annettava lautakunnalle tiedoksi. Lautakuntien on ryhdyttävä toimenpiteisiin, mikäli talousarvio ei ole toteutumassa. Talousarvion ylitysoikeusesitykset on tehtävä 24.11.23 mennessä.

Käyttötalous

Tulot

Toimialan tulojen ennustetaan ylittävän talousarvion 19,1 miljoonalla eurolla. Talousarvioon sisällyttämättömän ulkopuolinen hankerahoitus kasvat-
taa tuloja 23,3 miljoonalla eurolla, mutta sotepe-tulot ja ammatillisen koulutuksen tulot jäävät talousarviossa ennakoitua alhaisemmiksi tuloja 4,2 miljoonalla eurolla. Lisäksi Helsingin kaupungille on myönnetty ammatilliseen koulutukseen 2,6 miljoonaa euroa harkinnanvaraisia valtionosuuksia, jotka eivät näy toimialan tuloissa, mutta ovat rinnastettavissa valtionavustuksiin.

Menot

Kokonaismenot ylittävät kaikki kolme talousarviokohtaa yhteen laskien talousarvion 49,2 miljoonalla eurolla. Tämä johtuu pääasiassa palkan-
korotuksista talousarviokohdassa Kaupungin tuottamat palvelut ja ulkopuolisesta rahoituksesta talousarviokohdassa Sosiaali-, terveys- ja pelastustoimelle tuotetut palvelut ja muu ulkoisesti rahoitettu toiminta (jatkossa käytetään lyhennettä Sotepe ja ulkoinen rahoitus).

Toimiala siirtyi vuoden 2023 alusta kolmen kaupunginvaltuustoon erikseen sitovan talousarviokohdan käyttöön. Kaikilta osin määrärahoja ei muutosvaiheen tiedoilla pystytty budjetoimaan oikeisiin talousarviokoh-
tiin. Tästä johtuen talousarviokohdissa tapahtuu ylityksiä, jotka toisaalta näkyvät säästöinä toisessa talousarviokohdassa.

- Talousarvion valmisteluvaiheessa olevin tiedoin kehitysvammaisten il-
tapäivätoiminnan menot budjetoitiin talousarviokohtaan Sotepe ja ulkoinen rahoitus. Talousarvion hyväksymisen jälkeen työnjako täsmentyi siten, että kaupunki tuottaa nämä palvelut itse tai hankkii ne avustettava toimintana. Tästä johtuen talousarviokohdassa Sotepe ja ulkoinen

rahoitus menot jäävät tältä osin talousarviossa ennakoitua pienemmiksi ja vastaavasti Kaupungin tuottamissa palveluissa ja Avustuksissa ja korvauksissa suuremmiksi.

- Yksityisen hoidon tuen eräitä menoeriä oli budjetoitu talousarviossa Kaupungin tuottamiin palveluihin. Ao. menot kuitenkin kirjataan korvauksiin ja avustuksiin. Tästä johtuen kaupungin tuottamien palveluiden menot jäävät näiden menojen verran pienemmiksi ja vastaavasti kasvattavat korvaus- ja avustusmenoja talousarvioon verrattuna.

Kaupungin tuottamat palvelut

Talousarviokohdan menot ylittävät talousarvion 22,4 miljoonalla eurolla.

Nettoylitys perustuu seuraaviin lisämeno- ja säästöarvioihin:

- Palkantarkistukset + 16,1 miljoonaa euroa

- Stadin aon toimintaan saatujen harkinnanvaraisten valtionosuuksien käyttö + 2,6 miljoonaa euroa. Nämä eivät näy toimialan tuloina, vaan ohjautuvat kaupunkitason tuloihin, mutta ovat rinnasteisia harkinnanvaraisiin valtionavustuksiin.

- Hintatason talousarviossa ennakoitua voimakkaampi nousu ruoka-, siivous- ja kuljetuspalveluissa + 4,6 miljoonaa euroa. Inflaation lisäksi menoylitykseen vaikuttaa se, että palvelukeskuksen tuottavuussäästöt eivät ole täysimääräisesti alentaneet laskutushintoja.

- DigiHelsinki-palveluiden lisälaskutus + 1,3 miljoonaa euroa

- Kehitysvammaisten iltapäivätoiminnan menot + 5,6 miljoonaa euroa. Nämä menot on budjetoitu talousarviovaiheessa talousarviokohtaan sotepe ja muu ulkoinen rahoitus.

- Yksityisen hoidon tukeen liittyvät menot – 4,2 miljoonaa euroa. Menot kirjataan talousarviokohtaan avustukset ja korvaukset, vaikka budjetoitiin talousarviossa kaupungin tuottamiin palveluihin.

- Perusopetuslain mukainen iltapäivätoiminta – 1,6 miljoonaa. Tämä palvelu on toteutettu oman toiminnan sijasta avustettavana toimintana, mistä johtuen menot kirjautuvat talousarviokohtaan Korvaukset ja avustukset.

Yhteenlaskettuna nämä nettoylityspaineet ovat noin 2 miljoonaa euroa yli em. 22,4 miljoonan euron ylitysen nusteeseen. Toimiala kuitenkin arvioi pystyvänsä sopeuttamaan menoja erotuksen verran.

Korvaukset ja avustukset

Talousarviokohdan menot ylittävät talousarvion 9 miljoonalla eurolla.

Ylitys perustuu seuraaviin lisämenoihin:

- Yksityisen Rudolf Steiner-koulun tilavuokra + 1,5 miljoonaa euroa. Vuokra siirrettiin kaupunginhallituksen päättämällä Koulutalo Oy-järjestelyllä kaupungin maksettavaksi. Vuokraan ei ole varauduttu vielä tämän vuoden talousarviossa.
- Perusopetuksen kotikuntakorvaukset ylittävät talousarviovarauksen + 0,8 miljoonalla eurolla. Korvaukset ovat lakisääteisiä, eikä toimiala voi käytännössä vaikuttaa niiden määrään.
- Iltapäivätoiminnan avustukset + 1,6 miljoonaa euroa. Tämä vähentää vastaavasti menoarviota Kaupungin tuottamissa palveluissa.
- Yksityisen hoidon tukeen liittyvät menot + 4,2 miljoonaa euroa. Tämä vähentää vastaavasti menoarviota Kaupungin tuottamissa palveluissa.
- Kehitysvammaisten perusopetuslain mukainen iltapäivätoiminta + 0,9 miljoonaa euroa. Tämä vähentää menoarviota talousarviokohdassa So-tepe ja muu ulkoisesti rahoitettu toiminta.

Sosiaali-, terveys- ja pelastustoimelle tuotetut palvelut ja muu ulkoisesti rahoitettu toiminta

Talousarviokohta on nettobudjetoitu, joten sen tulot ja menot ovat yhtä suuret. Talousarviokohtaan budjetoitiin talousarviossa ainoastaan so-tepe-menot ja vastaavat tulot. Ulkoista rahoitusta ja niiden käyttöä vastaavien menojen arvioidaan olevan 23,3 miljoonaa euroa.

Talousarviovaiheessa tähän talousarviokohtaan budjetoitiin kehitysvammaisten iltapäivätoiminnan menot. Tämän jälkeen täsmentyneen työnjaon pohjalta tämä palvelu on tuotettu kuitenkin pääosin kaupungin omana toimintana ja osa palveluista hankitaan avustettavana toimintana talousarviokohdan Korvaukset ja avustukset

Talousarvioon verrattuna talousarviokohdan menot (ja tulot) muuttuvat seuraavasti:

- Ulkopuolinen rahoitus + 23,3 miljoonaa euroa
- Kehitysvammaisten iltapäivätoiminnan järjestäminen – 5,45 miljoonaa euroa (toteutuu Kaupungin tuottamissa palveluissa ja Korvauksissa ja avustuksissa noin 1 miljoonaa euroa suurempana)

Sitovat tavoitteet

Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala ennustaa, että toimialan sitova tavoite ” Parannetaan mielen hyvinvoinnin varhaista tukea lasten ja nuorten arjessa” toteutuu. Molempien mittareiden ennustetaan toteutuvan.

Toisen sitovan tavoitteen ” Parannetaan henkilöstö veto- ja pitovoimaa ja työoloja yhdessä” ennustetaan toteutuvan.

Määrä- ja taloustavoitteet

Suomenkielisessä perusopetuksessa ennustetaan noin 150 oppilaan ylitystä talousarvioon. Varhaiskasvatuksessa lasten määrän ennustetaan olevan 490 lasta vähemmän kuin talousarviossa. Tämän lisäksi kotihoidon tuella olevien lasten määrän ennustetaan vähenevän 360 lapsella. Lukiokoulutuksen opiskelijamäärän ennustetaan alittavan talousarvion 70 opiskelijalla, mutta ammatillisen koulutuksen opiskelijavuosimäärän ennustetaan ylittävän talousarvion 500 opiskelijavuodella. Työväenopistojen opetustuntimäärän ennustetaan kasvavan 3 500 tunnilla talousarvioon verrattuna.

Toimialan tuottavuus on 94,6 yksikköä, mikä on 3,4 yksikköä alempi kuin talousarviossa. Tuottavuuden heikompaan kehitykseen vaikuttaa kokonaismenojen kasvu. Kokonaismenojen kasvu johtuu talousarvion ulkopuolisen hankerahoituksen käytöstä sekä kasvaneista henkilöstökuluista ja yleisesti kohonneesta hintatasosta.

Keskimääräiset nettomenot/asiakas ovat lähes kaikissa palveluissa korkeammat kuin talousarviossa. Kulut ovat nousseet eniten suomenkielisessä ja ruotsinkielisessä varhaiskasvatuksessa sekä ammatillisessa koulutuksessa yli 6 %. Suomenkielisessä lukiokoulutuksessa ja perusopetuksessa asiakaskohtaiset kulut ovat kasvaneet vähän alle 2% yli talousarvion kulujen. Ruotsinkielisessä perusopetuksessa ja lukiokoulutuksessa asiakaskohtaiset kulut ovat hieman pienemmät kuin talousarviossa. Asiakaskohtaisten menojen kasvu johtuu kasvaneista henkilöstökuluista sekä yleisesti kohonneesta hintatasosta.

Henkilöstömäärä on hieman korkeampi kuin talousarviossa samoin kuin henkilötyövuosien määrä.

Tilojen kokonaismäärä ja asiakaskohtainen neliömäärä ovat kasvaneet hieman varhaiskasvatuksessa, perusopetuksessa ja lukiokoulutuksessa talousarvioon verrattuna. Ammatillisessa koulutuksessa tilojen määrä on laskenut talousarvioon verrattuna.

Riskit

Strategiset riskit

Henkilöstön saatavuuden aiheuttamat haasteet heijastuvat toimialan henkilöstön hyvinvointiin: Kokemus työn kuormittavuudesta lisääntyy, palvelutuotannon yksiköissä aiheutuu ennakoimattomia muutoksia sekä työn suunnittelu, arviointi ja kehittäminen hankaloituvat. Seurauksena toiminnan laatu heikkenee ja alan veto- ja pitovoima laskee. Erityisesti pulaa henkilöstöstä on varhaiskasvatuksen sekä oppilashuollon palveluissa.

Lasten ja nuorten hyvinvointi ja hyvinvoinnin tuen saavutettavuus ovat merkittävä riski toimialan tavoitteille. Etenkin nuorten mielenterveyden ongelmien kasvu ja opiskelijoiden työkyvyn heikkeneminen ovat riskitekijöitä toisella asteella.

Henkilöstön hyvinvoinnin lisäksi henkilöstön osaamisesta huolehtiminen ja kehittäminen ovat toimialan pitkän aikavälin keskeinen menestystekijä. Edelleen kelpoisen henkilöstön tarvittavan määrän takaaminen erityisesti varhaiskasvatuksessa on toimialan merkittävimpiä haasteita.

Alueellisen segregaaation kasvu tuottaa haasteen palvelutoiminnan yhdenvertaiselle kehitykselle. Alueiden sekä koulujen leimautumisesta voi syntyä mainehaittoja ja vetovoimaisuuden laskua.

Taloudelliset riskit

Toimialan tilojen vuokrien kokonaiskustannukset suhteutettuna toimialan perustehtävien rahoitukseen ovat suuret ja vuokria joudutaan rahoittamaan enenevässä määrin palvelujen järjestämiseen varatuista varoista. Täten toimialan palvelutilojen vuokrien hallinta sekä vuokrien kehitys muodostavat haasteen toimialan palveluiden rahoitukselle.

Toimialan palvelutuottajien kustannustason nousu muodostaa riskin toimialan ostopalvelujen kulujen kasvuille. Yleisen hintatason nousu heijastuu myös toimialan palkka- ja henkilöstökuluihin.

Operatiiviset riskit

Palvelutoiminnan kuten erityisesti varhaiskasvatuksen yksiköiden toimintojen ja toiminta-ajan rajaaminen ovat operatiivinen riski henkilöstöpulan jatkuessa. Palvelutoiminnan takaamisen lisäksi kasvatustyön toiminnallisten ja laadullisten tavoitteiden saavuttaminen vaikeutuu riittävien resurssien puuttuessa.

Tietojärjestelmien toimivuus sekä tiedon luotettavuus ovat merkittäviä riskitekijöitä sekä toimialan johtamiselle ja kehittämiselle että palvelutuotannolle. Opiskelija- asiakas- ja henkilöstötietojärjestelmien tiedon oikeellisuus ja käytettävyyden heikkeneminen ovat riski niin toimialan

palvelutuotannolle kuin tukipalveluille. Kaupungin ja toimialan maine työnantajana heikkenee mahdollisesti toimimattomien ja virheellistä tietoa sisältävien HR- tietojärjestelmien takia.

Oppilaiden tuen tarpeiden ja koulutustarjonnan resurssien kohdentaminen erityisesti vieraskielisten oppijoiden osalta alentavat riskiä, etteivät oppijat etene opinnoissaan tai ettei koulutus vastaa oppijoiden tarpeita.

Kaupunkistrategian toteutuminen

Toimialalla jatketaan edelleen neljän tunnistetun keskeisen asian edistämistä erilaisin toimenpitein eri koulutusasteilla. Keskeiset edistettävät asiat ovat:

- Kaikki koulut ja päiväkodit ovat hyviä
- Hyvinvointi
- Parannetaan henkilöstön veto- ja pitovoimaa ja työoloja yhdessä.
- Teemme Helsingistä lukemisen ja lukutaidon pääkaupungin.

Yksityisen hoidon tuen lasten määrän nousu

Vuonna 2023 yksityisessä varhaiskasvatuksessa on ollut lapsia keskimäärin kuukausittain 82 enemmän kuin vuonna 2022. Vuoden 2023 tammi-syyskuussa yksityisessä varhaiskasvatuksessa oli lapsia keskimäärin kuukausittain 3297, kun vuonna 2022 vastaava luku oli 3215.

Henkilöstön saatavuus

Uutena toimenpiteenä käynnistetty Helsinki Partnersin rahoittama KV-rekryprojekti. Tavoitteena on rekrytoida 5–8 varhaiskasvatuksen opettajaa ruotsinkieliseen varhaiskasvatukseen, jotka aloittaisivat työskentelyn syksyllä 2024. Kokeilun kohtemaana Espanja, jossa on ylitarjontaa kelpoisista varhaiskasvatuksen opettajista sekä suoritettu varhaiskasvatuksen opettajan kelpoisuuden tuova tutkinto vastaa pitkälti Suomessa suoritettua tutkintoa.

Tuottavuus

Toimialalla on laatinut kaupungin ohjeistuksen sekä ulkopuolisen arvioinnin perusteella vuosittain etenevät tuottavuustoimenpiteet. Tuottavuutta seurataan systemaattisesti ja arvioidaan tuottavuuden kehittymistä. Tuottavuustoimenpiteitä arvioidaan aina suhteessa lasten, nuorten ja aikuisten oppimiseen. Tuottavuustoimenpiteiden vaikuttavuutta arvioidaan lasten ja nuorten näkökulmasta sekä huomioidaan erityisesti heikommassa asemassa olevien lasten ja nuorten tarpeet.

Lukioiden jatkuva haku

Lukioiden jatkuva haku on käynnistetty ja sen kehittämistä jatketaan koko lukuvuoden ajan yhteistyössä OPH:n kanssa. Jos lukioista vapautuu paikkoja lukuvuoden aikana, ne laitetaan hakuun jatkuvassa haussa. Jatkuvan haun myötä yhteishaun lisäksi lukioissa on neljä kertaa vuodessa viikko, jonka aikana otetaan hakemuksia vapaille opiskelupaikoille.

Toisen asteen opiskeluhuollon vaikuttavuuden arviointi

Toisen asteen opiskeluhuollon vaikuttavuusarviointiin liittyvät työpajat on käynnistetty 9/23. Vaikuttavuusarviointi valmistuu loppuvuoden aikana.

Perusopetuksen strategiatyö

Perusopetuksen koulut ovat valinneet lukuvuodelle 2023–2024 kaksi strategiatavoitetta, joihin haluavat erityisesti syventyä tunnistamiensa tarpeiden pohjalta. Koulut ovat muotoilleet toimeenpanon kuvaukset (toimenpiteet, vastuut, seuranta) toimintasuunnitelmaan. Nimetyt asiantuntijat tukevat koulujen strategiatyötä, Opehuone/pedagogiikka Kasvun paikka –strategiasivuille on täydennetty kouluille tukimateriaalia sekä ideapankki osaamisen jakamiseen. Tavoitteiden etenemistä sekä seurantaa käydään yhdessä läpi rehtorien yhteisissä tilaisuuksissa.

Oppisopimuskoulutuksen vahvistaminen

Vuonna 2023 oppisopimuskoulutuksella on vastattu erityisesti kelpoisten varhaiskasvatuksen lastenhoitajien kouluttamiseen. Syyskuun loppuun mennessä kelpoisuuden antavassa oppisopimuskoulutuksessa oli aloittanut 219 opiskelijaa, joka on 20 % enemmän kuin vuoden 2022 aikana yhteensä.

Ennusteen edellyttämät toimenpiteet

Talousarvion noudattamisohjeiden mukaan lautakunnan tulee ryhtyä toimenpiteisiin, mikäli talousarvio ei ole toteutumassa. Noudattamisohjeiden mukaan ylitysoikeusesitykset on tehtävä 24.11.23 mennessä.

Toimialan merkittävimmät ylityspaineet liittyvät palkkojen sopimustarjoustuksiin ja hintatason talousarviossa ennakoitua suurempaan yleiseen nousuun, jonka toimiala pystyy osittain sopeuttamaan talousarvioon. Yksittäisinä asioina ylitystä syntyy Rudolf Steiner-koulun vuokrista, joita ei ole huomioitu vuoden 2023 talousarviossa, mutta jotka huomioidaan vuoden 2024 talousarvioesityksessä vastuuperiaatteen ulkopuolisena menoeränä sekä perusopetuksen lakisääteisiin kotikuntakorvauksiin, joihin toimiala ei voi vaikuttaa.

14.11.2023

Lisäksi ennusteeseen sisältyy talousarviokohtien välisiä ylityksiä, jotka näkyvät menoalituksina toisissa talousarviokohdissa. Koska talousarviokohdat ovat kaupunginvaltuustoon nähden erikseen sitovia, nämä ylitykset vaativat kaupunginvaltuuston hyväksynnän.

Esittelijä

kasvatuksen ja koulutuksen toimialajohtaja
Satu Järvenkallas

Lisätiedot

Tero Vuontisjärvi, talous- ja suunnittelujohtaja, puhelin: 310 80295
tero.vuontisjarvi(a)hel.fi

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Päätöshistoria

Kasvatus- ja koulutuslautakunta 02.05.2023 § 85

HEL 2023-005259 T 02 02 01

Päätös

Kasvatus- ja koulutuslautakunta päätti merkitä tiedoksi vuoden 2023 talousarvion ensimmäisen toteutumisenusteen.

Käsittely

02.05.2023 Ehdotuksen mukaan

Asian aikana kuultavana oli talous- ja suunnittelupäällikkö Tero Vuontisjärvi.

Esittelijä

vs. kasvatuksen ja koulutuksen toimialajohtaja
Outi Salo

Lisätiedot

Tero Vuontisjärvi, talous- ja suunnittelupäällikkö, puhelin: 310 80295
tero.vuontisjarvi(a)hel.fi